

УДК 378.147

Дивак В.В.

НАПРЯМИ ПІДГОТОВКИ ВИКЛАДАЧІВ З ПЕДАГОГІКИ ВИЩОЇ ШКОЛИ ЗА ЗАОЧНОЮ ФОРМОЮ НАВЧАННЯ

А На даному етапі розвитку система підготовки професіоналів для вищої школи, зокрема викладачів вищих навчальних закладів, в Україні майже відсутня. Тільки в останні роки до переліку спеціальностей, за якими здійснюється підготовка фахівців у вищих навчальних закладах за освітньо-кваліфікаційним рівнем магістра (освітня галузь «Специфічні категорії»), була включена спеціальність «Педагогіка вищої школи», що в свою чергу обумовило пошук нових форм і технологій підготовки студентів.

Ключові слова: дистанційні технології навчання, педагогіка вищої школи, заочний (дистанційний) курс.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Оцінюючи певні недоліки викладачів сучасного ВНЗ, вважаємо за необхідне вдосконалювати такі якості майбутніх фахівців із педагогіки вищої школи: ширину науково-технічного кругозору, глибину знань у своїй предметній області, практичну підготовленість в області методики викладання, вміння творчо працювати й активізувати творчу діяльність студентів, уміння активно застосовувати інформаційні та комунікаційні технології в своїй предметній області, здійснювати самостійну роботу студентів за допомогою заочної (дистанційної) підтримки, вміння працювати в системі заочного (дистанційного) навчання.

Освіта як процес отримання людиною професійної компетентності повинна отримати в такій системі новий розвиток. Процес навчання повинен розглядатися з позицій компетентнісного підходу, де основними поняттями поряд зі студентом є інформація, управління, адаптація, надійність навчання, самонавчання, самоорганізуються системи навчання та інші технології комп'ютерного світу [4].

Можливі наступні напрями використання в навчальному процесі засобів інформатики: навчання за допомогою автоматизованих систем (інформаційних, моделюючих і навчальних); постановка і рішення задач на комп'ютері; навчання професійного застосування нових інформаційних технологій в обраній сфері діяльності; використання комп'ютера як дидактичного засобу для динамічного моделювання різних об'єктів і процесів, для підвищення ступеня наочності і зображальності при викладі навчального матеріалу тощо [3].

Метою статті є проведення всебічного аналізу й оцінки сучасного стану використання технологій дистанційного навчання у ВНЗ.

Виклад основного матеріалу дослідження. Су-

часне суспільство потребує фахівців у галузі освіти, які не лише володіють необхідними компетентностями для успішної педагогічної діяльності, але й здатних оновлювати сферу професійної діяльності. Зміни до педагогічної професії природним чином знаходять своє відображення у професійній освіті викладача вищої школи. Основне протиріччя полягає в тому, що в суспільстві сформувалася потреба у викладачах вищої школи, які можуть із використанням сучасних інформаційних і комунікаційних технологій навчання якісно навчати студентів на всій території нашої країни.

У зв'язку з цим посилюється розрив між наростаючою з кожним днем технічною складовою в освітньому процесі та поточною професійною підготовкою викладачів вищої школи. Внаслідок цього потрібно викладачів вищої школи адаптувати до існуючих інформаційних і комунікаційних технологій.

Проблема полягає у відсутності теоретичного розроблення такої моделі та форм її практичної реалізації для викладача вищої школи, недоліки при проектуванні системи маршрутів професійної підготовки і розроблення теорії та методики професійної підготовки викладача вищої школи.

Метою заочного навчання є опанування основних і додаткових професійних освітніх програм середньої та вищої професійної освіти безпосередньо за місцем проживання.

В ідеальному випадку заочне навчання надає можливість навчатися в процесі виробничої діяльності, не залишаючи місця проживання; забезпечує широкий доступ до вітчизняних і світових освітніх ресурсів; надає можливість переривання і продовження освіти в залежності від індивідуальних можливостей і потреб. Заочне навчання певною мірою може сприяти розв'язанню актуальних проблем вищої освіти – таких як до-

ступ широких верств населення до вищої освіти, наближення освітніх послуг до місця проживання, можливість реалізації принципу неперервності освіти. Воно в істотній мірі служить підвищенню якості підготовки фахівців за рахунок орієнтації на використання автоматизованих навчальних і тестувальних систем, спеціалізованих навчально-методичних матеріалів, оперативного оновлення методичного забезпечення навчального процесу, ефективного поєднання нових педагогічних та інформаційних технологій тощо.

Таким чином, можна констатувати, що розроблення теоретико-концептуальних засад побудови та проектування маршрутів професійної підготовки до здійснення заочного навчання спираються на наступні ідеї:

1. Професійна підготовка викладачів вищої школи за інноваційними технологіями заочного (дистанційного) навчання, що відображає в собі специфіку сучасної професійної освіти, яка може внести істотний внесок в їхню професійну підготовку.

2. Розроблення та реалізація професійної підготовки викладачів вищої школи, яку необхідно проводити з урахуванням основних аспектів заочного (дистанційного) навчання – технічного, психолого-педагогічного, соціального, економічного, правового – з урахуванням особливостей проектування тренінгових програм для викладачів і студентів, особистісної орієнтації і досягнень викладачів вищої школи, а також з урахуванням оперативної та індивідуально спрямованої діагностики та корекції їхньої підготовки.

3. Продуктивність функціонування професійної підготовки викладачів вищої школи забезпечується реалізацією сукупності умов, які сприяють включенню викладачів до активної, багатоваріантної навчальної діяльності в режимі реального часу.

4. Результативність використання професійної підготовки викладачів вищої школи може бути визначена за допомогою спеціально розроблених механізмів моніторингу якості в процесі професійної підготовки викладачів.

Узагальнюючи, розглянемо концепцію формування та розвитку професіоналізму викладача вищої школи в галузі заочного (дистанційного) навчання як процесу формування концептуальної моделі професійної підготовки фахівців із педагогіки вищої школи за заочною формою навчання.

Виділимо наступні взаємопов'язані компоненти: мета професійної підготовки викладачів із педагогіки вищої школи, зміст професійної підготовки, навчальні технології професійної підготовки (методи, засоби і форми), контрольно-оцінний і матеріально-технічний компоненти, що дозволить проводити її дослідження як цілісного педагогічного явища.

Під викладачами будемо розуміти професорсько-викладацький склад ВНЗ, що активно й ефективно застосовує технології заочного (дистанційного) навчання в освітньому процесі вищої школи. Для викладачів розробляються групові завдання, організовуються обговорення будь-якої проблеми.

Підготовка викладачів повинна здійснюватися через спеціалізовану платформу для заочного (дистанційного) навчання [5].

Підготовка викладачів із педагогіки вищої школи за заочною формою навчання повинна включати створення інформаційно-освітнього середовища вищих навчальних закладів, що надає можливість моніторингу рівня навчальних досягнень із використанням певних Інтернет-технологій [1].

Метою створення інтегрованого інформаційного середовища є реалізація єдності концепцій, програм та ефективного автоматизованого управління інформаційними процесами із застосуванням новітніх інформаційних і телекомунікаційних технологій, оскільки саме розвинуте, структуроване і кероване інформаційне середовище стає ключовим фактором інформатизації освіти (рис. 1):

Рис 1. Структура інтегрованого інформаційного середовища ВНЗ

Визначимо найсуттєвіші аспекти проектування інформаційно-навчального середовища ВНЗ для підготовки викладачів із педагогіки вищої школи, враховуючи їхній взаємозв'язок і комплексний підхід до реалізації:

1. Створення ефективних концепцій і методик навчання в інформаційному освітньому середовищі.

2. Проектування нових моделей навчального процесу, ефективне використання сучасних інформаційних і телекомунікаційних технологій.

3. Розроблення і створення системи мереж зв'язку і комунікацій; наявність або створення комп'ютерних мереж різних рівнів (локальних, регіональних, глобальних).

4. Ефективне використання інформаційних і комунікаційних технологій усіма суб'єктами інформаційного освітнього простору (студентами, викладачами, управлінським апаратом, допоміжними службами).

5. Оптимізація використання ресурсів мережі Інтернет для розв'язання задач навчання.

6. Формування у викладачів умінь і навичок ефективного застосування засобів ІКТ в навчальній діяльності.

7. Наявність і подальший розвиток структур, що безпосередньо забезпечують оброблення та інформацію:

- обчислювальні центри та їхні мережі;
- фонди алгоритмів і програм;
- бази даних і бази знань;
- кваліфіковані кадри.

8. Розроблення і створення математичного і програмного забезпечення.

9. Розроблення електронної навчально-методичної бази:

- електронних підручників і посібників;
- курсів практичних і лабораторних робіт;
- інтерактивних тренажерів;
- демонстраційних і контролюючих програм;
- навчальних середовищ.

10. Наявність і подальший розвиток структур, що займаються матеріально-технічним забезпеченням освітнього процесу.

11. Добір і підготовка кваліфікованих кадрів, які здатні діяти в нових умовах інформаційного середовища.

12. Забезпечення доступу до бібліотечних фондів:

- використання бібліотечних фондів, що містяться на традиційних паперових носіях;
- надання бібліотечних фондів на електронних носіях;
- мережеві документи, що створені в бібліотеці через оцифровування власних фондів;
- віддалені електронні ресурси з доступом на основі підписки, договорів або ліцензійних угод;
- аудіо- і відеоресурси;
- мультимедійні ресурси.

Висновки і перспективи подальших досліджень. У системі вищої освіти технологія заочного (дистанційного) навчання відноситься до області інноваційного освіти, на її основі формується

теорія дидактичного проектування структури і змісту навчальних дисциплін, призначених для заочного (дистанційного) навчання, відбувається розроблення і відбір програмних засобів, що підтримують процес створення дистанційних курсів і процес навчання в заочному (дистанційному) режимі, а також обмін досвідом практичної реалізації при вирішенні зазначених проблем.

Як показує досвід, для створення заочних дистанційних курсів, потрібне потужне програмне середовище, в якому наявні можливості автоматизованого створення лекційного матеріалу в електронному вигляді, налаштовувана система тестового контролю теоретичних знань, а також можливість, що дозволяє використовувати комп'ютерні лабораторні комплекси і програми, що реалізують лабораторні роботи і практичні заняття. Крім того, навчальне середовище повинне надавати адекватні традиційним способи організації навчальної діяльності – консультації, семінарські заняття, різні форми контролю.

Список використаних джерел

1. Биков, В.Ю. Моніторинг рівня навчальних досягнень з використанням Інтернет-технологій / В.Ю. Биков. – Київ : Педагогічна думка, 2008. – 127 с. : іл. – Бібліогр.: с. 91–97.
2. Кухаренко, В.М. Корпоративне дистанційне навчання / Комп'ютерне моделювання та інформаційні технології в науці, економіці та освіті : зб. праць. – Кривий Ріг. – КЕІ ДВНЗ «КНЕУ ім. В.Гетьмана» – 2008. – С. 78–79.
3. Жалдак, М. І. Математика з комп'ютером : посіб. для вчителів / Жалдак М. І., Горощко Ю. В., Вінниченко Є. Ф. – Київ : НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2009. – Режим доступу: aspirantura.org.ua/.../jaldak-m-i-...-14425.html
4. Иванов, В.Г. Проектирование содержания профессионально-педагогической подготовки преподавателя высшей технической школы : дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.08 / В.Г. Иванов. – Казань, 1997. – 341 с.
5. Положення про дистанційне навчання, затверджене Міністерством освіти і науки України наказом №466 від 25 квітня 2013 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://osvita.ua/legislation/Dist_osv/2999/

Дата надходження авторського оригіналу до редакції: 16.10.2014

Дивак В.В. Направлення підготовки преподавателей по педагогике высшей школы заочной формы обучения.

А На данном этапе развития система подготовки профессионалов для высшей школы, в частности преподавателей высших учебных заведений, в Украине почти отсутствует. Только в последние годы в перечень специальностей, по которым осуществляется подготовка специалистов в высших учебных заведениях по образовательно-квалификационному уровню магистра (образовательная отрасль «Специфические категории»), была включена специальность «Педагогика высшей школы», что в свою очередь обусловило поиск новых форм и технологий подготовки студентов.

Ключевые слова: дистанционные технологии обучения, педагогика высшей школы, заочный (дистанционный) курс.

Dyvak V.V. The areas of teacher training on pedagogy in high school of the correspondence education.

С At this stage of development, the training of professionals for higher education, particularly teachers of higher educational institutions in Ukraine is almost absent. Only in recent years the list of specialties for which the training of specialists in higher educational institutions in the educational-qualification level of master's degree (education sector «Specific categories»), was incorporated the specialty «Pedagogy of high school», which in turn led to the search for new forms and technologies of students training.

Key words: distance learning technologies, pedagogy of higher education; distance learning course.